
POROČILA O KONFERENCAH

REPORTS

POROČILO O 8. KONGRESU MEDNARODNEGA ZDRUŽENJA ZA ETNOLOGIJO IN FOLKLORISTIKO (SIEF), MARSEILLE, FRANCIJA (26.–29. 4. 2004)

Etnologi in antropologi v Evropi se povezujejo v številna združenja; med najbolj znanimi in tudi največjimi po številu članstva sta Mednarodno združenje za etnologijo in folkloristiko (v nadaljevanju SIEF – Société Internationale d' Ethnologie et de Folklore) in Evropsko združenje socialnih antropologov (v nadaljevanju EASA – European Association of Social Anthropologists). Socialni antropologi so imeli svojo konferenco septembra 2004 na Dunaju (gl. poročilo v *Traditiones* 33, 1, 2004), v Marseillu pa je med 26. in 29. aprilom 2004 potekal 8. kongres SIEF, ki je bil tokrat združen s 3. kongresom Združenja za sredozemsko antropologijo (v nadaljevanju ADAM – Association d'Anthropologie Méditerranéenne).

Francoski Muzej ljudske umetnosti in izročila se bo do leta 2008 preselil v trdnjavo Saint-Jean v Marseillu ter se hkrati s spremembo fokusa in poslanstva preimenoval v Muzej evropskih in sredozemskih civilizacij (Musée des Civilisations de l'Europe et de la Méditerranée). Muzejsko osebje skupaj s sodelavci Inštituta za sredozemsko in primerjalno etnologijo iz Aix-en-Provence (l'Institut d'Ethnologie Méditerranéenne et Comparative) že od leta 2001 organizira pripravljalne kolokvije iz primerjalne etnologije. Da bi priprave za odprtje muzeja razširili na mednarodno raven, sta združenji SIEF in ADAM sprejeli povabilo, naj svoja kongresa organizirata v Marseillu. Njun glavni cilj je bil spodbuditi razpravo o sodobnih, na etnografskih in historičnih raziskavah temelječih perspektivah evropskih in sredozemskih ljudstev, kultur in krajev, in dialog med različnimi etnografskimi raziskovalnimi tradicijami in glavnimi temami raziskav v evropski etnologiji in etnologiji Sredozemlja.

Temu letošnjih konferenc oz. kongresov SIEF in EASA se nanašata na v etnologiji/antropologiji že dolgo najaktualnejši koncept »drugega«. Udeleženci septembrske konference EASA so obravnavali spreminjajoče se koncepte razdalje in bližine v osebni interakciji, pri sporazumevanju med ljudmi in pri medsebojnem soočanju, kongres SIEF pa je bil posvečen konfliktom in srečanjem v evropskih in sredozemskih družbah.

Potekal je pod naslovom *Among Others. Conflicts and Encounters in European and Mediterranean Societies* (Med drugimi. Konflikti in srečanja v evropskih in sredozemskih družbah). Kot so poudarili organizatorji, v 21. stoletju vsi živimo »med drugimi«. Kongres naj bi pomagal doumeti izkušnje takega življenja skozi prizmo konflikta in procesov soočanja.

V Marseillu se je tokrat zbralo več kot 400 evropskih, pa tudi ameriških in afriških etnologov, folkloristov in antropologov. Organizatorji so želeli povezati raziskovalce tradicionalnih tem iz kanona etnoloških raziskav in raziskovalce tem in problemov, ki so v ospredju pri interdisciplinarnih raziskavah. Sodelujoči so z referati ali pripombami lahko sodelovali v treh glavnih sklopih: *Land, Space, Territory; Material Culture and Expressive Elaboration in Faith and Ideology*.

V okviru prve skupine so udeleženci kongresa razpravljali o strategijah privzajanja in delitve prostora, novih členitvah prostora, povezanih s turizmom in mobilnostjo, in o spornih rabah in strategijah prilaščanja dediščine. V drugem sklopu so obravnavali sporne poglede na organiziranje življenja, šport in igre, ter porabo predmetov in kulture. V tretji skupini so

potekale razprave o dinamiki med religijami in veroizpovedmi in o vzorcih nasilja v kulturah in med njimi. Dodatna zamejitev tematike v posamičnih seminarjih je omogočala kakovostnejšo in podrobnejšo obravnavo aktualnih vprašanj v omenjenih tematskih podsklopih.

V plenarnih predavanjih, razen redkih izjem, v nasprotju s pričakovanji večine udeležencev avtorji niso obravnavali teoretičnih ali metodoloških vprašanj, pač pa so predavanja bolj ali manj temeljila na študijah primerov. V uvodnem predavanju je Christian Bromberger razmišljal o možnostih razumevanja odnosov »med drugimi« v sredozemskem svetu in to območje obravnaval kot sistem komplementarnih razlik, v katerem so identitete različnih skupin konstruirane in definirane skozi igro zrcalnih predstav. Kompleksnost odnosov »med drugimi« je videl v možnih variacijah obnašanja v različnem političnem kontekstu in pri različnih dejanjih. Zavzel se je tudi za to, da bi novi muzej v Marseillu interpretiral kompleksnost odnosov »med drugimi« brez povečevanja samozadostne identitete, kakor je po njegovem mnenju pogosta praksa v muzejih.

Barbro Klein je v referatu »Ukoreniniti se na severu. 20 let sporov in sobivanja« analizirala razumevanje in uporabo konceptov multikulturalizma, integracije in raznolikosti med etnično heterogeno skupino vrtničkarjev na Švedskem. Opozorila je na dvojno naravo odnosov med domačini in priseljenci: v diskurzu švedskih vrtničkarjev o različnih etničnih skupinah se sicer izraža določeno nasprotovanje načinu vrtnarjenja tujcev (Turkov, Kitajcev), hkrati pa so vrtničkarji ustanovili multikulturno vrtnarsko združenje, ki je s podporo Evropske unije izdalo večjezične brošure za izboljšanje vrtnarjenja. Opozorila je na to, da so Švedi sicer pridobili z multikulturnostjo in raznovrstnostjo, vendar niso spremenili svojih vrednot in načina življenja. Tuji vrtničkarji pa so se prilagodili švedskim vzorcem vrtnarjenja in življenja.

Susan Slymovitz je predstavila študijo vasi Kufr Qasim, v kateri so leta 1956 Izraelci ubili skupino arabskih delavcev, ki se je vračala z dela in nevede prekršila policijsko uro. Na primeru tega poboja je analizirala oblike kulturnega spominjanja, kot so spominske skulpture, spominske knjige, spominski dnevi in spominski festivali, in ugotavljala, na kakšen način so spomini in spominske prakse metafora za položaj Palestincev oz. za njihove pravice v Izraelu in za odgovornost Izraelske države do svojih palestinsko-arabskih prebivalcev.

Mohammed Tozy je obravnaval soočanje antropologije religije s strahovi 11. septembra. Analiziral je prispevek antropologije k razumevanju religioznosti na začetku 21. stoletja, pri čemer je kritiziral odsotnost antropološke obravnave terorističnega napada. Po njegovem mnenju bi namreč antropološki diskurz relativiziral sporni politični in medijski diskurz.

Daniel Miller je v svojem prispevku »Etnografija v zasebnosti« opozoril na zблиževanje evropske etnologije in raziskav materialne kulture, ki temeljijo na etnografiji, in razložil, zakaj so slednje zanimive za evropsko etnologijo. Večina pojavov, ki jih danes raziskujemo etnologi, živi tudi v zasebni sferi, zato je treba po njegovem mnenju metodološka in etična načela prilagoditi okoliščinam. Pri tem se je osredotočil na težave pri uporabi etnografske metode za raziskovanje zasebne sfere in poudaril, da se danes »etnografiji v zasebnosti« ne moremo in ne smemo izogniti.

Barbara Kirshenblatt - Gimblett je v predavanju »Od etnologije do dediščine. Vloga muzeja« poudarila, da je bila na prelomu 19. v 20. stoletje zveza med etnografijo kot znanjem, zbirkami in muzeji zelo močna, pozneje pa so se etnologija in druge znanstvene discipline preselile na univerze in v raziskovalne ustanove. Poudarila je, da je dediščina metakulturna produkcija, ustvarjena z multikulturnimi dejanji, in da so se muzeji, ki zbirajo materialno dediščino, vedno morali ukvarjati tudi z nematerialno. Poudarila je pomen razmerja med etnološko in muzejsko dediščino. Muzeji so postali skrbniki materialnih ostankov zastarelih znanstvenih disciplin, npr. stare etnološke dediščine, in vedno bolj nezadovoljni s svojo zgodovino, ko so imeli do različne vrste dediščine različen odnos. Zato sta bila nujna redefiniranje muzeja in razvoj muzeologije od informativne do performativne.

Jasna Čapo - Žmegač je obravnavala obe glavni temi konference – soočanje in konflikt – z vidika koetnične migracije. Osredotočila se je na migracije Hrvatov iz Srbije v začetku 90. let 20. stoletja in opozorila, da so prišleki kljub repatriaciji v matični državi menili, da to ni njihov dom, in poudarjali, da so morali svoj dom zapustiti. Lokalno prebivalstvo v kraju njihove naselitve se je spoprijemalo s strahovi pred izgubo življenjskega prostora, prišleke so morali vključiti v skupnost in na novo definirati svojo identiteto. Hkrati so imeli priseljenci težave z razvijanjem občutka, da so doma, in so prav tako morali na novo definirati svojo nacionalno (etnično) identiteto in odnose v skupnosti. Subetnično identiteto so zgradili na občutkih, povezanih z izselitvijo. Konflikt je potekal predvsem na diskurzivni ravni, ne pa v vsakdanji interakciji. Poudarila je, da prav raziskava vsakdanjega življenja, kar je domena etnologije/ antropologije, lahko prinese dragoceno razumevanje kompleksnosti soočanja in konflikta.

Na kongresu je sodelovalo tudi osem Slovencev. Irena Weber in Jurij Fikfak sta predavala v seminarju o pokrajinah kot spornih prostorih in politiki identitet, prva o domačem in tujem diskurzu o slovenski Istri, drugi o ritualnih pokrajinah kot prostorih spominjanja, pozabljanja in zatiranja. O pokrajinah – le da v drugem seminarju, poimenovanem *Čigav prostor?*, ki ga je vodil Bojan Baskar – je predaval tudi Matej Vranješ, ki se je osredotočil na nacionalizacijo versus lokalizacijo pokrajine. V seminarju *Izzivi za nacionalno državo – migracije, multikulturalizem in transnacionalizem* je Alenka Janko Spreizer govorila o multikulturalizmu in transnacionalizmu na primeru afriških imigrantov v Sloveniji. Marjetka Golež Kaučič in Marjanca Klobčar sta sodelovali v seminarju *Stik med pesemskimi kulturami – nasprotja in podobnosti*, prva z referatom o slovenski ljudski pesmi na križišču vplivov, stikov in nasprotij med vzhodom, zahodom, severom in jugom, druga s predavanjem o slovenski baladi o morilcu mlade ženske v Franciji; Petra Stefanovič pa je v seminarju o »dediščini« kot sredstvu za kultiviranje ali utrjevanje etnične meje primerjala Španijo pod Francom in Jugoslavijo pod Titom.

Seminarji so zaradi svoje številčnosti (bilo jih je kar 34) potekali hkrati, pogosto celo seminarji s sorodno tematiko, tako da je imela večina udeležence težave z usklajevanjem urnika, tudi zato, ker v posamičnih seminarjih ni bil vnaprej poznanj razpored predavanj. Vsekakor pa je bilo med odmori in večerjo, ki so jo organizatorji pripravili zadnji dan kongresa, dovolj časa za izmenjavo mnenj in izkušenj, kar je še en namen tovrstnih konferenc.

Med kongresom so se člani SIEF sestali tudi na generalni skupščini, kjer so med drugim sprejeli predlog za ustanovitev komisije za ritualno leto (njeno inavguralno srečanje komisije *Ritual Year* je bilo 11. julija 2004 v Edinburghu), razpravljali o predlogih za gostovanje naslednjega kongresa ter glasovali za razširitev izvršnega odbora združenja, v katero so tokrat izvolili deset članov, med njimi tudi predstojnico Glasbenonarodopisnega inštituta Marjetko Golež Kaučič.

Saša Poljak

POROČILO O 8. BIENALNI KONFERENCI EVROPSKEGA ZDRUŽENJA SOCIALNIH ANTROPOLOGOV (EASA), DUNAJ, AVSTRIJA (8.–12. 9. 2004)

Med 8. in 12. septembrom 2004 so se etnologi in socialni/kulturni antropologi iz vseh evropskih držav (vsaj po navedbah organizatorjev), pa tudi iz nekaterih izvenevropskih, srečali na 8. bienalni konferenci Evropskega združenja socialnih antropologov (EASA) na Dunaju. Več kot 900 udeležencev je na konferenci z naslovom *Face-to-face. Connecting Distance and Proximity* obravnavalo spreminjajoče se koncepte razdalje in bližine v različnih okoliščinah in na teoretski ravni.